

Meddelelser fra
Zoologisk Nomenklaturudvalg
(Dansk Selskab for Plantesygdomme og Skadedyr)

Nr. 3

November 2009

ISSN 1902-4479

Indhold

Nye navne på skadedyr	side 1
Link til liste over danske navne på planteskadedyr	side 5
Zoologisk nomenklaturudvalgs medlemmer	side 6

Nye navne på skadedyr

Kort efter udsendelsen af Meddelelser nr. 2 fremkom flere forslag om nye danske navne til udenlandske skadedyrarter, hvor det især har været Plantedirektoratet som ønskede at kunne omtale arterne i dansk tekst i direktoratets udgivelser.

Minerende larver af tomatmøllet i tomatplanters blade, frugter og stængler kommer fra Sydamerika, har bredt sig i Sydeuropa og truer også tomatdyrkning i det øvrige Europa.
© G. Siscaro, Univ, Catania, Italien.

Dansk navn:	Videnskabeligt navn:
TOMATMØL	<i>Tuta absoluta</i> (Meyrick, 1917) Povolny (1994) (Lepidoptera, Gelechiidae)

Denne art er endnu et eksempel på et skadedyr, som de seneste år er indslæbt fra Sydamerika til det sydeuropæiske område, og som derfor har givet anledning til hjemlige overvejelser om karantæneforanstaltninger. Arten er etableret i tomatproduktion i Spanien og Frankrig. Den er også rapporteret fra andre Middelhavslande samt fra Holland og Storbritannien, hvor den er indført med spanske tomater. Larven minerer i både stængler, blade og frugter, men ikke i de underjordiske dele, selvom den tilhører familien Gelechiidae, som på dansk kaldes jordmøl.

I udlandet florerer en del navne for arten, både på engelsk og spansk benyttes 3-4 forskellige navne i flæng. bl.a. Tomato leaf miner og Tomato borer.

Udvalget har gjort sig overvejelser om det ønskelige i det danske navns beståen af værtplante, symptomtype, oprindelsesoplysninger samt taksonomisk tilhørsforhold. Men man har konkluderet at det var u hensigtsmæssigt at leddet "jord" fra jordmøl skulle indgå i navnet, da det ville virke forvirrende i forhold til symptomernes placering på planten. Da arten for tiden er det tomatskadedyr indenfor sommerfugleordenen, som påkalder sig mest fokus, er udvalget endt med at vælge det mest simple, tomatmøl, og eventuelle andre tomatskadedyr af småsommerfuglekategorien "møl", der senere måtte dukke op fra Sydamerika, må i så fald tildeles et mere udførligt sammensat navn. For den nært beslægtede art *Phthorimella operculella* med det etablerede navn kartoffelmøl ville navnet jordmøl i særdeleshed give mening, fordi larven minerer i rodknoldene, men for *Tuta absoluta* har vi fundet det tungtvejende, at navnet især skal appellere til de mennesker, som beskæftiger sig med dyrkning og inspektion af tomater, og her ville jordmøl være misvisende.

Dansk navn:	Videnskabeligt navn:
GUATEMALA-KARTOFFELJORDMØL	<i>Strobilpopsis solanivora</i> Povolny, 1973 (Lepidoptera, Gelechiidae)

Denne art, hvis levevis og skadesymptomer minder meget om det hjemlige før omtalte kartoffelmøl, stammer fra Mellemamerika, og også denne art er dukket op i det europæiske område. Nærmere betegnet De kanariske Øer, hvor der blev konstateret omfattende skader på kartofler. O. Karsholt, Zoologisk Museum, som er specialist på verdensplan i sommerfuglefamilien Gelechiidae, har foreslået navnet, hvilket udvalget har taget til følge.

Dansk navn:	Videnskabeligt navn:
SIBIRISK NÅLETRÆSPINDER	<i>Dendrolimus sibiricus</i> Tschetverikov, 1908 (Lepidoptera, Lasiocampidae)

Denne art tilhører en af de familier (Lasiocampidae) som lidt upræcist har fællesbetegnelsen spindere. Den er hjemmehørende i Sibirien, lever på forskellige nåletræer, og er i søgelyset, fordi den breder sig mod vest. Engelske common names: Siberian silk moth, Siberian coniferous silk moth. Her har udvalget ønsket at benytte en oversættelse af det mest beskrivende engelske navn.

Dansk navn:	Videnskabeligt navn:
NIGRASKJOLDLUS	<i>Parasaissetia nigra</i> (Nietner, 1861) (Hemiptera, Coccidae)

Denne skjoldlus findes i næsten alle lande med noget varmere klima end Danmark. Arten er udpræget polyfag. Engelske common names: Black scale, Nigra scale. Da den ikke er den eneste skjoldlus, som betegnelsen sort eller mørk passer på, har udvalget valgt det velklingende artsepitet som forstavelse.

Dansk navn:	Videnskabeligt navn:
ASIATISK CITRUSTRÆBUK	<i>Anoplophora chinensis</i> (Forster, 1771) (Coleoptera, Cerambycidae)

Denne art, som har stor lighed med asiatisk træbuk (*Anoplophora glabripennis*), der fik tildelt sit danske navn for nylig, stammer også fra det østlige Asien. Der forekommer indførsel til EU med bonsaitræer, og en bestand har etableret sig i ahorntræer i et større område i Lombardiet i Italien, hvor man ser på arten med samme alvor som for asiatisk træbuds vedkommende. Billen er herhjemme kategoriseret som karantæneskadedyr med overvågningsforanstaltninger. Artens oprindelige værter er citrustræer og andre frugttræer, men den angriber også en række andre løvtræer. Udvalget har valgt at navngive træbukken svarende til det engelske common name: Asian citrus longhorn(ed) beetle.

Dansk navn:	Videnskabeligt navn:
PALMEBORERE	Lepidoptera, Castniidae
PALMEBORER	<i>Paysandisia archon</i> (Burmeister, 1880), (Lepidoptera, Castniidae)

En meget stor sommerfugl som ikke er truffet herhjemme, men arten forekommer nu i Sydeuropa. På engelsk forekommer navnet South American palm borer, hvilket jo let kunne oversættes med sydamerikansk palmeborer i overensstemmelse med dens oprindelsesområde Uruguay, Argentina og Brasilien. O. Karsholt på Zoologisk Museum er blevet konsulteret som en af de taxonomiske specialister på familien. Han meddeler, at familien Castniidae, som hidtil ikke er repræsenteret i DK, minder meget om familierne Sesiidae (glassværmere) og Cossidae (træborere) og ligesom disse borer i træ. Han foreslår det enkle navn palmeborere for familien Castniidae og palmeborer for arten *P. archon*, og dette har udvalget taget til efterretning.

Dansk navn:	Videnskabeligt navn:
RØD PALMESNUDEBILLE	<i>Rhynchophorus ferrugineus</i> (Olivier, 1790) (Coleoptera, Curculionidae)
SORT PALMESNUDEBILLE	<i>Rhynchophorus palmarum</i> (Linnaeus, 1758) (Coleoptera, Curculionidae)

To store snudebillearter optræder på verdensplan som betydelige skadegørere på palmetræer. Den ene, en rødlig art er etableret i Spanien og Portugal, men er hastigt ved at etablere sig andre steder ved Middelhavet. Den anden, en lidt større sort art, er ikke etableret i Europa. Udvalget har besluttet sig for ovenstående navne, der tager udgangspunkt i de voksne billers farve.

Rød palmesnudebille, hvis fingertykke larver gnaver lange gange i palmetræer, er på kort tid blevet et stort problem i Middelhavslandene. © S.Longo, Univ. Catania, Italien.

Dansk navn:	Videnskabeligt navn:
LUCERNEGNAVER (etableret dansk navn)	<i>Hypera postica</i> (Gyllenhal, 1813) (= <i>Phytonomus variabilis</i> Herbst, 1795) (Coleoptera, Curculionidae)
KLØVERGNAVER (etableret dansk navn)	<i>H. nigrirostris</i> (Fabricius, 1775)
KLØVERHOVEDGNAVER	<i>H. meles</i> (Fabricius, 1792)
KLØVERFRØGNAVER	<i>Tychius picirostris</i> (Fabricius, 1787)

Ovenstående hjemmehørende snudebillearter, hvoraf de to første er velkendte skadegørere på lucerne og kløver, påkalder sig en samlet opmærksomhed, når man beskæftiger sig med skader på ærteblomstrende, på grund af ligheder i levevis og skader. På foranledning af Lars Monrad Hansen, Aarhus Universitet, har udvalget set på navngivningen af disse fire snudebillearter, som alle i både larve- og voksenstadiet gnaver på de ærteblomstredes grønne plantedele og frembringer skader med betydelige ligheder, men hvor gnavets lokalisering udviser forskelle arterne imellem. Specielt er man blevet opmærksom på en hyppigere forekomst af skader forårsaget af *Hypera meles*. Flere af arterne er meget variable i farvetegning og nuancer, så derfor er det nærliggende, at den danske navngivning tager udgangspunkt i deres rolle som skadegørere, således som tilfældet allerede er med de to førstnævnte, hvis etablerede navne der ikke er nogen grund til at rokke ved.

Kløvergnaverens larve (*H. nigrirostris*) fortærer både kløverhovedet, frø og blade, imago dog især kløverhovedet.

På kløver optræder efterhånden hyppigt arten *H. meles*, hvis larver især lever af kløverhovedet, hvorfor det danske navn kløverhovedgnaver er valgt.

En snudebille af en anden slægt *Tychius picirostris* lever som larve af frø, desuden gnaver både voksne og larver af kløverblade. For denne art har vi valgt navnet kløverfrøgnaver.

Link til liste over danske navne på danske planteskadedyr:

En opdateret liste over de hidtil etablerede danske navne på planteskadedyr findes på hjemmesiden for Institut for Jordbrug og Økologi, Det Biovidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet på adressen:

http://www.agri.life.ku.dk/formidling/~media/Ijv/docs/pdf/Formidling/2009/skadedyr_liste.ashx

Zoologisk Nomenklaturudvalgs medlemmer:

Brian Larsen, Plantedirektoratet

brl@pdir.dk

Lars Monrad Hansen, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet (Flakkebjerg), Aarhus Universitet

LarsM.Hansen@agrsci.dk

Jørgen Eilenberg, Det Biovidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet

jei@life.ku.dk

Susanne Harding, Det Biovidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet

suha@life.ku.dk

Jan Martin, Det Biovidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet (formand)

jama@life.ku.dk

Jan Martin (redaktion)

Faggruppe Zoologi

Institut for Jordbrug og Økologi

Det Biovidenskabelige Fakultet

Københavns Universitet

Thorvaldsensvej 40

1871 Frederiksberg C.